

INNHALDSLISTER

SOGESKRIFTER

NR. 1 - 17

ASKVOLL KOMMUNE

INNHALDSLISTE:	Side
Sverre J. Landøy: Dei første menneska her på våre kantar.	7.
Svein Åge Knudsen: Gardsnamn og gammal busetnad i Askvoll kommune.	11.
Svein Åge Knudsen: Svartedauden eller den store mannedauden.	13
Annas Hovland: Kyrkjeofringane 1700-1750.	18
Olav Leknes: Kvernhus i Rørvik og Kvammen.	21
Oddvin Solheim: Kvernhus i krinsane Gjelsvik og Skorva.	24
Anton Stang/A. Hovland: Grimeli gruver.	27
Annas Hovland: Fure, Kongens futegard i Sunnfjord.	32
Annas Hovland: Mathias Bonsach Krogh.	37
Anton Stang: Frå torvkol til aluminium i Stongfjorden. (+ om A. Stang)	41
Sverre J. Landøy: Askvoll kommunestyre 1.	48
Sverre J. Landøy: Forlis og berging av folk og farty.	51
Teodor Sandøy: Eit tidsbilete.	54
Annas Hovland: Dei første oljelampene, i 1864.	56
Theodor Tviberg: Sommerfiske i gamle dager.	59
Olav Oddekalv: Litt historie om Geita fyr.	63
Sverre J. Landøy: Litt av kvart frå ytre strok.	69
Sverre J. Landøy: Ei gammal friar-soge.	73

2

INNHALDSLISTE

Annas Hovland: Askvoll skipreide	s. 5
Sverre J. Landøy: Askvoll kommunestyre i 1840-50 åra ...	s. 9
Sverre J. Landøy: Litt fiskarsoge	s. 13
Oddvin Solheim: Maren Gjelsvik	s. 17
Oddvin Solheim: Ein skuleklasse frå 1911	s. 19
Arne Klakegg: Kvernhus i Flokenes - Oslandsbotnen	s. 20
Odd Vie: Kvernhus i Stongfjorden	s. 22
Georg Askevold: Kvernhus i Askvoll skulekrins	s. 24
Mailann Milde: Kvernhus i Fure og Våge krinsar	s. 27
Sverre J. Landøy: Bru Krongods	s. 30
Annas Hovland: Kven gjord urett?	s. 33
Leif Flokenes: Sunnfjord sorenskriveris pantebok	s. 36
Annas Hovland: Hendingar i ufredstid	s. 38
Annas Hovland: Ein vanskeleg mann	s. 42
Annas Hovland: Ei heksesak frå Aswkvoll	s. 45
Annas Hovland: Frå gamle dagar	s. 47
Laila Vederhus: Ei hending frå Værlandet	s. 50
Laila Vederhus: Mellom bakkar og berg, men ikkje i Austneset	s. 52
Olav Leknes: Noko om vegsoga i Førdefjorden	s. 54
Sverre J. Landøy: Gamle ord, - og freistnad på tyding	s. 55
Sverre J. Landøy: Hummarfiske og hummarhandel	s. 59
Sverre J. Landøy: Dei spedalske	s. 62
Johan Askevold: Askvoll-halvøya	s. 65
Sverre J. Landøy: Eit friarbrev frå 1680	s. 71
Annas Hovland: Gjestgjevarstaden Sauesund	s. 73

Omslagsbilete: *Husmannsplassen "Myrane" i Oslandsbotnen.*

ISSN 0333 - 3051

3

Innhald:

	Side
Olsetbruket	5
Litt om Fismen	11
Bekkekvernar på Atløy	13
Bekkekvernar på nokre av øyane i Askvoll	17
Askvoll kommunestyre frå 1857 og utover	19
Ei bronsealdervogn	22
Husmannsplassen Myrane	24
Gunder Follevåg	26
Ein fjord, eit band og eit skilje (frå Holmedal)	30
Evakueringa av Sandøy	32
Litt om okkupasjonstida (Fure—Lammetun)	34
Molvær	38
Tiend av nøtter	43
Segner frå ytre Sunnfjord	44
Frå Hollevik (dikt)	51
Mot kveld (dikt)	52
Gravferd (Tviberg)	53
Gamleskulen i Gjelsvik	56
Byggjekostnader ved århundreskiftet — Hollevik	61
Helle Teglverk	62

Omslagsbiletet er henta frå Holmedal.

Innholdsliste	Side
Krigshendingar i Askvoll	5
1. Stongfjorden.....	6
2. Festninga Follevåg	12
3. Batteriet Eimind	16
4. Askvoll.....	21
5. Våge	30
6. Batteriet Lammetun	35
7. Sandøy.....	44
8. Krigshendingar på sjøen.....	51
9. Olje- og oljerasjonering.....	53
10. Herrefolket på gjennomreise	55
11. Litt av kvart	56
12. Episodar frå krigen	65
13. Frå heradsagronom Løvik sine notat	73
14. Drivande miner	78
15. Husmor i krigstid.....	86
16. Soger frå krigen	87
17. Tyskarane på Flokenes 1941-44	89
18. Kart over Flokenes	95
19. Minne frå krigsåra 1940-45	96

Innholdsliste:

Vi ser attende	5
Minne frå krigsåra 1940-1945	9
Då tyskarane kom til Flokenes	16
Spøkjefullt ved ein skranke	19
Såpekoking	21
Den patriotiske grisen	21
Naboen berga sauene	22
Nokre barndomsminne frå krigens dagar	23
Minne frå verdskrigen 1940-45	29
Nokre minner frå krigsåra slik eg minnast.....	37
Da Askvoll skalv	41
Tillegg (til 10. og 11.)	44
Sjøfronten - Heimeflåten 1940-45 i Askvoll.....	45
Hendinga på Staveneset under siste krig.....	49
Krigsminne	55
Ei av okkupasjonen sine skuggesider	70
Flyangrepa i Eidsfjorden	74
Tillegg (frå Nordeide)	80
Askvollstipend frå Australia	81
Nasjonaldag i krig	82
Kopi av hytteboka til L. Yndestad	84
Frå krigstida	87
Okkupasjonen og bukkekjøtet	88

Innhald

Krigshendingar i Askvoll	4
Høyvikbygda	5
Fure festning	14
Fange i nord	20
«Og denne sterke arm og dette ville mot»	34
Bensin og Jordmor	37
Hadde vi omsut for herrefolket	38
Kva skaut dei på	38
Mat til dei russiske krigsfangane	39
Fienden kan vere kva som helst og kven som helst	39
Geita i Lammetun	40
Nærgåande tyske fly	40
Grosse Kartoffelen	41
Bytur i mai 1940	42
Kaputt poteter	44
Du må ikkje tru alt du høyrer	44
Mikkel rev og andre plager	45
Krigsbytte	47
Dans i Sauesund	49
Retting og tillegg til nr. 4	50
Rasjonering under 2. verdskrig	52
Minne	60
Gestapo tok alt	65
Berga tyske liv for norske	70
Tøffe nordsjøturar	72
Nikøydrengen rømde	74
Krigsminne	76
I herteke land	78
Rasjoneringsvise	80
Englandsfarten	82
Shetlandsfarten	85
Sjøfronten - Heimeflåten	87
Ferdaminne 1940	90
Herland og okkupasjon	94
Lydbandopptak – Leirvåg skule	100
Eit ti-år med sterke minner	105
Ungdom under siste krig	120
Kåseri til fredsfesten	124
Forklaring på namn og stader	128

Innhald

Korrespondanse etter redningsdåden i Bulandet 1885.....	5
Plakat over forholdsregler ved smittsomme sykdommer	11
Jordmor	12
Røvarane ved Tjubergsnova	16
Øvre Markevatn	17
50-års konfirmantminne	27
Torv, ein ressurs	32
Havfrua på Geita	60
Halleys komet, Ragnarok	65
Fadervår og dei på kammerset	66
50-års minne	69
Ole Mathiasen Bakke si dagbok	72
Klokkarkontrakt	102
Trollefos Uldvarefabrikk	106
Litt om livet på stølen og garden i Rivedal	116
Minne frå stølen og bygda	138

Innhald

Foredrag (4 år som sjømann under 2. verdskrig), Anton Landøy.....	5
1940 - 45 i Rivedal, Magnild Rivedal	16
Minne frå krigen, Alfhill Vie Lien	23
Dei som drog, Oddvin Solheim	25
Oppvekst og ungdomsår, Ola Losnegård.....	28
Krigen i Valdres 1940, Ola Losnegård	56
Barndomsminne, Jim Høvik	66
Soga om prestegodset sauesund, Jim Høvik	72
Bernahrd Folkestad, kunstmålar og forfattar, Anton Einen	91
Christen Jenson, gløymt i Askvoll, Ragnar Bull	115
Skrømt i Holmedal og omegn, Ragnar Bull	159
Tre segner frå Nigardsstøylen, Petra Rivedal	165
Retting 50-års konfirmantar frå sogehefte nr. 7	167

Innholdsliste

Skole-Verkets Indrettesle udi Aschevolds Pæstegield, <i>Ragnar Bull</i>	7
Anmærkninger om Skoleforsømmelserne, <i>Ragnar Bull</i>	20
Skulesoge frå Værlandet, <i>Klara Nybø</i>	29
Ludvik Klakegg, <i>Arnfinn og Leikvard Klakegg</i>	42
Primstaven, <i>Sverre J. Landøy</i>	49
Bergverksdrift i Askvoll, <i>Anton Einen</i>	56
M/b Stangfjord, <i>Ola Losnegård</i>	108
Det var den gangen, <i>Magne Bjørndal</i>	113
Fiskarsoge, <i>Magnus Nybø</i>	151
Dikt av Jensine Askevold, <i>Valborg Askvold</i>	174
Liset-Blakka, <i>Erling Vindheim</i>	194
17. mai 1995, <i>Magnhild Rivedal</i>	200
Geitene som stod fast i Dokka, <i>Ragnar Bull</i>	202

Innhaldsliste

Framsidedfoto: Vilnes kyrkje. Foto: Leif Grane

Ei uroleg julehelg i Bulandet i 1710	5
Kaperskip i Bulandet i 1781	9
Dei første på Landøy	11
Litt om posttenesta og anna på Yndestad og Stongfjorden rundt århundreskiftet til 1900	14
Landpostbod Holmedal-Eikenes	18
Brevet frå Ivar Aasen til D. O. Bakke	30
Bakke på 1800-talet	34
Kva D. O. Bakke skriv om det svenske kronprinsparet og om fyrste heimreisa	36
Holmedal Jernarbeiderlag avdeling 139, fellesforbundet	42
Brusfabrikken «Firda» i Holmedal	93
Frå saltpetersekk til lærkule	98
Dikt av Anna Karina Stang	107
Lukkeleg barndom i Gata	128
90 år sidan 1. mai vart feira i Stongfjorden for første gong	132
Kvinnar eg hugsar	136
Skomakar og kunstnar	150
Tungt å vere barn	154
Mormor fortel	156
Kyrkja som prosjektarbeid	159
Vilnes kyrkje – eit landemerke	162
Litt historie omkring Bulandet / Bue kapell	165
For Secret Intelligence Service	171

Innhaldsliste

Framsidedfoto: "Saga", Kvammen.

Helsing til Vilnesfjorden	5
Håsteinen under Alden	6
Om Hindøy ved Askvoll	10
Ein heksetragedie frå 1663	12
Sjur i Melværa og Ber'n i Alda	14
Sjøforklaring etter D/S Nicmanns forlis	20
Tobbeneset	36
Kvinner og barn sin kvardag	38
Eldhustufta fortel	43
Skisser fra sommerdager i Sunnfjord	46
Barndomsminne om sauesjå	55
Bernt Madsson Askevold	59
Dagboki til Linka Keyser Preus	67
Mads Flokenes	81
Fra fortvilelse til trivsel	85
Paul Olaf Stang	88
Stavenes høsten 1942	98
Overfarten til Shetland med M/S Solrenning	102
100 år på Helle	106
Varmt vil vi ha det	109
Den gamle oldemorkverna og kjelen	112
Holmedal kyrkje - gamle dokument	114
Johannes Holmedal	151
Minne frå støsliv	154
Helsing til Rivedalsstølen	157
Tur - retur Moskulen - Nordfjord	158
Prologar	164
Saga	167
Særtrykk frå namn og nemne	192
Stadnamn frå Vevring	211
Resen - familien, Fiskarsoge	213

Innholdsliste

Anders Monsen Askevold – <i>Atle Myhre</i>	5
Øyra – <i>Aud Elsa Grøneng</i>	15
Abraham Loftheim – <i>Jorulf Loftheim</i>	19
Abraham Strømmen – <i>Helga Einen</i>	25
P. A. Sølvberg – <i>Ragnar Bull</i>	38
Johan Jenssen – <i>Kjell Eikemo</i>	59
Dikt – <i>Magnhild Rivedal</i>	65
Fint besøk – <i>Leikvard Klakegg</i>	67
Presten som gjekk gjennom stengde dører – <i>Leikvard Klakegg</i>	68
Segner or Ytre Sunnfjord	69
Alf Hellevik – <i>Ingunn Osland</i>	70
Ei personleg industrisoge – <i>Ingunn Osland</i>	74
Lia – <i>Gunhild Stang Berge</i>	79
Fire dikt – <i>Jørgen Stang</i>	86
Nikolaus Gjelsvik – <i>Oddvar Gjelsvik</i>	89
Flokenes. Litt soge og litt slekt – <i>Magne Bjørndal</i>	101
Askvoll Sanitetsforening – <i>Beret Klokkernes</i>	114
Stongfjordens Sanitetslag – <i>Magnhild Osland</i>	119
Leirvåg Sanitetslag – <i>Inger Barsnes</i>	123
Bulandet Sanitetslag – <i>Marit Grepstad</i>	125
Stongfjord Bondekvinnelag – <i>Aud Elsa Grøneng</i>	130
Kvinner er rare – <i>Aud Elsa Grøneng</i>	135
Ei lita skulesoge frå Stongfjorden – <i>Ragnhild Stang Løken</i>	137
Frå Høyvikbygda – <i>Gunn Sætre</i>	140
Dikt – <i>Jensine Askevold</i>	147
«Dange»-saka – <i>Laila Vederhus</i>	149
Ei sprengingsulukke ved Håsteinen – <i>Rolv Landøy</i>	165
Historier (Rabiner) – <i>Magnus Nybø</i>	169
Personnamn i Askvoll med tilknytning til bustaden – <i>R. Bull</i>	174
Stadnamn – <i>Kåre Flokenes</i>	188

Innhald

Innleiing	s.5
Etterlysing: <i>Kan nokon hjelpe norskkanadiarar med slekta si?</i>	s.9
Gaute Losnegård: <i>Askvoll sogenemnd 1947-2000</i>	s.11
Berit Klokkernes: <i>Minne om ordførar Mathias Stubseid</i>	s.19
Ragnar Bull: <i>All-skaadt – prosjektilet frå nord</i>	s.22
Dagfrid Breidablik: <i>Ein krigsveteran fortel</i>	s.27
Aslak Oma: <i>Om løst og fast fra krigsårene på Helleset</i>	s.38
Gaute Losnegård: <i>Askvoll – ein industriby på Vestlandskysten?</i>	s.47
Ragnar Bull: <i>Frå lita hytte til høge hallar (utdrag)</i>	s.50
Paul Gerhard Fismen: <i>Jorunn i Alden – segner (utdrag)</i>	s.71
Gaute Losnegård: <i>Spennande historie på Staveneset</i>	s.77
Aud Elsa Grøneng: <i>Bygdesoger frå Herland</i>	s.81
Jorunn Sandøy <i>Kvinneliv i Bulandet</i>	s.87
Målfrid Hittun Fedøy: <i>Om Amanda Elisa Grane</i>	s.93

Innhald

Innleiing	s.5
Malvin Toft og Harald Leite: <i>Mystiske «Ellen»</i>	s.7
Malvin Toft og Harald Leite: <i>Berga 11 mann på «Franskmannsnakkjen»</i>	s.10
Malvin Toft: <i>Ta meg mot havet</i>	s.15
Harald Leite <i>Fiskeplassar og fiskemèder utanfor Værlandet og Bulandet</i> ..	s.16
Ragnar Bull <i>Interiør frå Holmedal gamle kyrkje</i>	s.22
Ragnar Bull <i>«Avdeling» for humoristiske historier</i>	s.26
Gaute Losnegård <i>Matrikkelen 1866 for nokre gardar i Stongfjorden</i>	s.32
Gaute Losnegård <i>Ferjene på fjorden</i>	s.36
Gaute Losnegård <i>Uluksesbåtar på Dalsfjorden</i>	s.42
Harald Leite <i>Utsiftinga i Værlandet</i>	s.44
Jorid Leknes <i>Ved minnesteinen på Aalasingen</i>	s.50
Gaute Losnegård <i>Avisredaksjonen i Askvoll</i>	s.54
Leikvard Klakegg <i>Det hendte så mangt</i>	s.59
Anna Håstein <i>Ei fiskarkvinne fortel om sitt liv</i>	s.67
Paul Gerhard Fismen <i>Jorunn i Alden – segner</i>	s.79
Helga Furevikstrand <i>På julehandel med hest og slede</i>	s.84
Grete Fedøy <i>Minne frå barndom og notid</i>	s.89

Innhald

Innleiing	s.5
Jonas S. Vårdal <i>Sunnfjord ved århundreskiftet 1900</i>	s.7
Jonas S. Vårdal <i>Emissær Samson Eliassen</i>	s.14
Paul Vårdal <i>Farmor og farfars dagbøker</i>	s.23
Gaute Losnegård <i>Ei utskifting i Rivedal 1909-13</i>	s.35
Ola Losnegård <i>Den store sildefangsten</i>	s.43
Ola Losnegård <i>Ungdom</i>	s.45
Finn Borgen Før Sund <i>Hermetikkfabrikken på Askvoll</i>	s.62
Rolf Losnegård <i>Karl Friedrich Kurz</i> - romanforfattaren og kunstmålaren ved Dalsfjorden	s.65
Olaf Johan Saltskår og Gaute Losnegård <i>Dramatikk til sjøs</i>	s.71
Arvid Follevåg <i>Norgesmeisteren frå Askvoll</i>	s.74
Jon Olav Eikenes <i>Gründerar i med- og motgang</i>	s.81
Paul Gerhard Fismen <i>Jorunn i Alden - segner</i>	s.97
Kjell Eikemo <i>Vårdal Teglverk 1898-1971</i>	s.103
Sveinung Fristad <i>Minne frå krigsåra 1940-45</i>	s.109
Ragnar Bull <i>Dikt av Mathias Askevold</i>	s.116

Innhald

Innleiing	s.5
Ragnar Bull <i>Når krubba er tom bitast «hestane»</i>	s.6
Astrid Kristiansen <i>Skulegong i 1920-åra</i>	s.14
Gaute Losnegård <i>Då kyrkja i Askvoll brann</i>	s.20
Orlaug Rivedal Sirnes <i>Livsminne</i>	s.26
Harald Leite <i>«Titlandsberget» – grunna som ingen fann att</i>	s.33
Harald Leite <i>Soga om då Sunnfjord ungdomslag heldt ting på Vidar</i>	s.37
Laila Vederhus <i>Morits-namnet i Bulandet og Værlandet</i>	s.42
Ola Losnegård <i>Den tobakken, den tobakken</i>	s.46
Theodor Tviberg <i>Historien om gården Tviberg</i>	s.48
Alvhild Kleppe <i>Gode somnerminner fra Tviberg</i>	s.68
Sverre J. Landøy <i>Erindringar om dauen på sjøen frå 1868 til 1894</i>	s.77
Aud Elsa Grøneng <i>Frå fem til ein butikk på Atløy</i>	s.89
Aud Elsa Grøneng <i>Sandøy – grøn øy i livd av Buesteinane</i>	s.107
Paul Gerhard Fismen <i>Jorunn i Alden – segner</i>	s.116

eving: SKALD/Torbjørn Rørvik

Innhald

Innleiing: Posten – ei lang historie i Askvoll	7
Aud Elsa Grøneng: <i>Posten kom først til Sauesund</i>	9
Åse Vilnes: <i>Post- og dampskipsekspedisjonen på Kumle</i>	18
Harald Leite: <i>Posthistoria til Værlandet gjennom 350 år</i>	23
Magni Tysse Rogne: <i>Bulandet postkontor</i>	30
Olav Saltskår: <i>Posten i Stavenes</i>	34
Jan M. Myklebust og Kjell Eikemo: <i>Holmedal postopneri</i>	37
Rolf Losnegård: <i>Vårdalsnes brevhus</i>	44
Atle Myhre og Gaute Losnegård: <i>Posten i Askvoll</i>	45
Ingunn Osland: <i>Posten i Førdefjorden</i>	47
Ingunn Osland: <i>Postringen er slutta</i>	49
Berit Klokkernes: <i>Askvoll forsyningsnemnd</i>	51
Ragnar Bull: <i>«Å sitje Blakstadseta»</i>	59
Ragnar Bull: <i>Askvolldialekten 100 år seinare</i>	60
Ragnar Bull: <i>Prestar i Holmedal sokn</i>	66
Ragnar Bull:	

Gaute Losnegård: <i>Då ingen bønder i Askvoll ville treffe statsagronomen.....</i>	71
Cynthia Johnson: <i>Familien til Elias Olson frå Nordeide.....</i>	73
Sveinung Kristiansen: <i>Industri og andre tiltak i Holmedal.....</i>	77
Rannveig Tveit Kirkebø og Ingrid Bjørnstad Flesland: <i>Jens Bjørnstad – smed, bakar, bonde og husbyggjar</i>	80
Oluf Osland m. fl.: <i>Oluf Osland – hans liv og virke.....</i>	84
Eilert Sundt: <i>Om Renligheds-Stellet i Noreg (utdrag)</i>	92
Haakon Shetelig: <i>Holmedalsfunnet. En båtgrav i Sunnfjord.....</i>	97
Axel Landsem: <i>Vikinggravene på Alden.....</i>	108
Paul Gerhard Fismen: <i>Jorunn i Alden – segner</i>	115